

СТОЯН Ц. ДАСКАЛОВ

АЗ СЪМ ТУК

chitanka.info

Ние живеем под Витоша сред природата, където много рядко се мяркат хора. Постоянни обитатели са животните и птиците. И завързваме какви ли не познанства: с врабчета, с чужди гладни кучета, с елени и сърни, с катерички, които харесват и изяждат лешниците ни, с котки, които преминават да прегледат има ли в боклуцкийската кофа някой кокал, или Светлана им е сипала млекце в паничката на полянката пред къщи; с някой гълъб, който пада пред вратата ни с премръзнали крачка. В нашия двор и фазани мътхеха пилците си. Някъде в буйните треволяци под храстите бяха положите им, оттам изхвръкваха и ситняха припряно из двора. Зайци, огромни като прасета, животуваха и изненадващо изскачаха из туфите при кучи лай. Славеи се люлееха от песни на люляците през май, сойки прерязваха тишината, свраки кряскаха и врани грачеха, а когато се случеше да няма животинка, дръвчетата — овошки, борове, дъбове, ясени, кленове — ни занимаваха като приятели.

През един мартенски ден, нито зимен, нито пролетен, когато по качулката на планината, като по главата на пастир, все още се белееше ръснат сняг, аз четях близо до прозореца. На светлината буквите отчетливо изпъкваха, вбиваха се в очите ми, като живи. Струваше ми се, че някой ме гледа отвън какво правя. Надникнах — никой. Но скоро пак никаква сянка затъмни буквите и изчезна. Станах и видях един кос, който живо се въртеше отсреща на бора. „Ти, значи, си прехвръквал, подранил гостенино!“ Косът е мълчалива птица и само ми кимна с дългата си човка, която имаше горе жълто-червеникаво. „Да, аз!“ „И какво искаш?“ Той не можеше да ми отговори. От дългия път през дъждове и бури, черната му лъскава перушина беше изпоцапана. Косът току-що беше се настанил на квартира у нас, в бора, единственото дърво, което имаше гъст листак по това време. Седнах пак и зачетох. По едно време някой почука на прозореца. „Кой е? — попитах, защото никого не виждах отпреде си. Светлана понякога обичаше да почуква и да се крие, или пък да потраква с дълга пръчка. — Кой е? — извиках аз, но пак никой не се обади. Станах и видях коса. Стои на края на перваза и ми кима с глава. Какво искаш? — Да се запознаем!... — Че аз те познавам!“

— Е, тогава дай нещичко да хапна! — разтвори той дългата си остри, тънка като сламка човка. Стегнатото му тежко черно телце се люлееше на високите крачка. Изглежда, че между птиците, както и

сред хората, се носят слухове — кой какъв е. Косът беше узнал, може би, че аз обичам вместо да пуша, да си похапвам стафидки. Или беше видял паничката със стафидки на масата, как аз си клъввам по някоя и друга и четенето ми е сладко. Отворих и му сложих две-три стафидки върху перваза. Косовете обичат сладките неща, но няма как да си купят, затова си изпросват. На другия ден той пак дойде и почука. Аз се правех, че си чета и не го виждам. Косът размаха криле, отиде до бора, пак се върна и чук-чук-чук, вдигна ме от стола. Засмях се и пак му хвърлих стафидки: Ето, за последен път! Хващай се на работа, лови червейчета.

— Да — отвърна ми той, задавен от лакомия. — Земята още мръзне нощем. Нека се постопли и почвам!

Може би ми се разсърди, но ако попиташи другите птици, кучетата, котките, сърните и елените, те щяха да дадат най-блестяща характеристика за мене, за семейството ни и особено за непослушната иначе наша Светлана. Няколко дни тоя кос беше наш храненик. Настани се в хранилката, която Светлана беше окачила за зимуващите птици. И рано-рано: чук-чук! Усладиха му се стафидите. Един ден му казах: — „Свършиха се стафидите!“

— Ами дай тогава някоя слънчогледова семчица!

Той беше разбрал по разхвърляните шарени люспи под хранилката, че зиме даваме на птиците освен трошици и житни зърна, и слънчогледово семе. Гощавах го няколко дни със семчици, той майсторски ги чукваше с острия клон и лапваше с езичето си масленото зърнце като мушица.

Слънцето напече. Земята се размрази, но нашият гост все се чувствува поканен. — Хайде, хайде, дойде пролетта! — казах му. — Научи се поп на варен боб, свършил се боб, отучил се поп...

Не му се искаше на нашия кос да се отучи. Светлана си имаше едно ято врабчета, които се въртяха все около нея и кацаха по ръцете и раменете й, и тя се чувствуваще щастлива. Ръсеше им зърнца, те чирикаха и също се чувствуваха щастливи. Косът се вмъкваше във врабчото ято, като хищник сред домашни животни. Врабчетата изпищяваха и се втурваха да гонят коса. Той клъвваше по някое и друго зърнце и бягаше на бора. Почваше се винаги кавга, когато Светлана излезеше и врабчетата накацаха на нея като по разцъфтяло дръвче. Черният кос, като черно циганче, ги плашеше и крадеше

храната им. — Стой, стой, не си свой, чуш, чуш, ти си чужд! — Врабчетата молеха Светлана да го прогонва: — Черен вран, готован, мързелан! — Но Светлана имаше добро сърце и не можеше да оскърби новия си приятел, още повече той е рядък гостенин, а не домашен, всекидневен като тях. Подранил е, страдал е, но е прелетял. И така тя се мъчеше да сприятели коса с другите птици, докато снегът по главата на Витоша се стопи и зимата омекне. Ние започнахме да копаем градината. И ето че нашият храненик, когото бяхме обявили за мързелан, взе да хвръква от бора и да броди покрай нас из лехите. — Какъв бродяга! — смееше се Светлана. — Като на кокили. Скоклю! И как върти главата си насам-натам, готов за бой с врабчетата.

Уж разсеян крачи сам, занесен, нехаен, а пък изведнъж току се спусне и извади някой червей от лехите. Как познаваше къде точно да бръкне с човчица, без да се лута, без да търси! Хоп, като електронна машина. Толкова ли силни очи има, та може да проникне през бучките? Толкова тънък ли е слухът му, че чува движението на червея под земята? Или пък го подушва отдалече, защото, като се нахрани, отскача на люляковия храст и така, както си почива свит, замислен сякаш за свои неуредени работи, изведнъж се спуска и клъв — като рибка на стръв, изважда червея. Изтегля го като макарон, за да не се напъха наново в земята и тогава като опитен готвач — клъц, клъц, клъц — го нарязва на порцийки и лакомо ги изгълтва едно по едно. Никога не страда от липса на апетит. Винаги яде, но не преядда и не се оплаква от гастрит. Неговият клюн сякаш има магнит. Очите му са като рентгенови и светят с петстотин вата, тъмни точкици, пък виждат под земята — лазерни оченца! — каза Светлана. Шестица на Светлана по техника!

Завиждах на коса заради тия очи. Де да имах такова зрение аз, да откривам всички машинописни грешки, да изваждам като с човчица веднага сърканата буква! Аз все търсех Светлана да изчопква из ръкописите ми грешките, както косът вадеше глистите. Така, с похвалния си труд от сутрин до вечер, косът спечели нашето приятелство. Той не обичаше да влиза в къщи, както врабчетата, котките, кучетата, че дори и гъльбите, знаеше си своята квартира в бора. По едно време, когато женската мътеше, мъжкият кос се губеше с часове, беше зает с домакинска работа, семейни грижи и много рядко го виждахме — само когато носеше, след като се наяде, храна за

малките. Наблюдавахме го какъв баща е. Вярно, гледаше най-напред себе си да насити, пък тогава ловеше с езика си мушички и ги занасяше на рожбите си, които ние чувахме, че шават мълчаливо. Една сутрин видяхме как косът ги учеше да хвъркат, като че ги водеше за ръка и ги повдигаше да подскачат, мълчаливо, без да издават каквите и да било звуци. Перушината на малките беше черна, бързо се сгъсти и по-бързо от новоизлюпените врабчета те заприличаха в премяната си на големите. И по-бързо от врабчетата тръгнаха да си търсят прехраната. Къде? Тревата беше вече избуяла в двора, червейчета не можеха да хванат, откриваха с труд само някоя и друга мушичка или насекомо. Понякога като кълвачи тракаха по пукнатата кора на старите овошки и си подслаждаха залька с червейчета или пък гъсеници. Добра работа вършеха косовете, хвалехме ги всички в къщи, но не щеш ли беда! Когато черешите зазряха, косовете налетяха — цялото семейство — и си пренесоха квартираната там, в черешата. От ранна сутрин до късна вечер, все там, като на чардак. — Те пазят черешата, казваше Светлана, отплащат ни се за тежките дни, когато им помогнахме. Чувствуват се стопани. Виж как гонят врабчетата! — Но същите тия стопани, които се люлееха на горните клони, без да усетим, бяха започнали едно страшно унищожение, като скакалци, нападнали житата. Светлана остана смаяна и почти се разплака, когато се качи да набере кошничка череши за гостенчетата си. Всяко зърнце беше изкълвано, костицата стърчеше изсъхнала грозно на дръжчицата; по-надолу пък черешите бяха наядени оттук-оттам и загнили. — Така ли се отплащате? — казваше тя на косовете, а те задавени мълчаха. — Нахалници, чуш! — гонеше ги тя, но те не бягаха. — Чуш, ей! — разтърсваше клонката тя, но те само сменяха местата си и пак се люлееха от радост. — Да умрете от глад, няма да ви погледна, то ще дойде есен, вие ще видите, ще ви науча аз на приятелство! — тя слизаше надолу по черешата, и те слизаха подир нея. На най-долните клонки тя едвам откъсна някое и друго зърнце и можа да покрие само дъното на кошничката. Върна се опечалена и засрамена сред другарчетата си. — Всичко изкълвали тия проклети черни косове! Ето, опитайте ги само... — Ами какво ще им се сърдиш, няма какво да ядат по това време. Ако са там, в равнината, има всичко да напълнят гушките си! — утешавах аз децата, а черното ято щастливо си зобеше и шумолеше като копринени буби в черешата. Чак когато я окълваха до

последното зрънце, се разбягаха, кой накъдето види, може би чужди череши да опустошават. И след това, през лятото, се мяркаше само косът — главата на семейството. Изглежда, така живеят косовете, много малко време заедно в семейството. Косът остана пак сам. И пак взе да перпелика около прозореца ми, но не за храна, а да си пийне водица от кратунката, оставена на терасата. Първо забие клюна и после го дигне нагоре като кларнет. И така, докато се напие. Кратунката аз бях широко изрязал, та приличаше на малко коритце. Но не очаквах, че той ще използува кратунката за къпалня. Първо опита водата и после се загмурка. Веднъж му сипахме вода от крана и той не дочака да се стопли от слънцето, ами я разплиска и дойде да ми чука на прозореца и да ми се кара. Друг път водата беше застояла, напрашена (това стана, след като цял месец бяхме на морето), той я намери за мръсна и пак дойде да ми се кара. Такъв чистник! Но вработетата не бяха приидирчиви и се баньосваха в кратунката. Сега пък той се караше на вработетата и не ги пускаше да се къпят в неговата вана-кратунка. Чувствуващ се собственик. Когато есента прогони другите прелетни птици, той се заседя. Времето беше хубаво и не му се тръгваше. — Иди бе, прелети Балкана, да видиш какво хубаво, сладко, хрускаво грозде има в равнината! Ще лежиш по гръб със своите побратими, ще рониш с крачка гроздето и ще ядеш до насита! Там има толкова лозя, че никой няма да те гони и да ти придирия, че си оронил двайсетина гроздака. Ще се угоиш, за цяла зима ситка ще ти държи! — Но той като че ли не ми повярва. Седя до октомври. Земята пожълтя от накапали листа, задухаха ветрове, и той взе пак да потраква по прозореца. — Дай стафидка! — Няма още стафиди, рано е, отивай на юг, на топло! — Ох, не ми се ходи, знаеш ли, тука е толкова хубаво. Дай слънчогледова семчица, Светланче! — Отиващето той да чука на нейния прозорец и тя му даваше. — Но черешките няма да кълвеш! — Няма, ако има стафидки и зрънца, няма! — Добре, помни си думата. — Честна косовска дума!

Той замина много късно, чак когато гуглата на планината побеля от първия сняг. Мислех си, че може да е загинал през тежкия път, но на другата Марта, когато снегът още не беше се стопил в планината, той почука премръзнал рано-рано на прозореца ми и аз веднага му дадох стафидка.

— Добре дошъл, приятелю! Навреме си долетял. Тъкмо се каним да чистим лехите.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.